

Ивана Јаношевић

Дипл. библиотекар-информатичар – мастер

Виши дипломирани библиотекар

Библиотека „Влада Аксентијевић“, Обреновац

ivana.janosevic@bibliotekaobrenovac.org

УДК: 050(497.11Обреновац)

DOI: 10.7251/BSCSR1807270J

ОБРЕНОВАЦ У ФОКУСУ ШТАМПЕ

Сажетак: Пројекат „Обреновац у фокусу штампе“ обреновачке библиотеке подразумева креирање јединствене завичајне колекције новинских чланака из историјске српске штампе, који за тему имају град Обреновац, људе и догађаје који су обележили његову историју. Презентује чланке из периодике која није излазила на територији завичаја. Систем за обједињену претрагу дигитализованих материјала помоћу метаподатака и њихов приказ кроз слике аналогне грађе и претрагу помоћу метаподатака пружа нове и побољшане могућности његовог коришћења.

Кључне речи: завичајна периодика, дигитализација, обједињена претрага.

Обреновац има само једну установу културе - Библиотеку „Влада Аксентијевић“ – те је завичајни фонд Библиотеке једино место где је окупљена разноврсна грађа која својом садржином, местом издавања и ауторима испуњава критеријуме завичајности. Истраживање, набавка, каталожка обрада, чување и презентовање завичајне грађе важан је део делатности Библиотеке, који се одвија редовно и одговорно, уз изазов и обавезу више, чиме се указује на значај организованог, институционалног бављења завичајним културним наслеђем Обреновца. Иако већ јесте запажен део културног идентитета града и посредник у културним потребама грађана, Библиотека својом мисијом настоји да се позиционира као поуздани информациони центар и средиште културне делатности локалне средине. Улогу посредника између информација и корисника стално унапређује проширењем постојећих и увођењем нових услуга, посебно се бринући о неговању завичајности.

Завичајни фонд Библиотеке одражава целокупни живот Обреновца и околине, од његовог постанка до данашњих дана обухватајући: природна богатства, историјски, привредни, друштвени развој, социјалну и политичку структуру, културну историју, традицију и обичаје, уметничко стваралаштво, знамените грађане, као и бројне друге облике живота и сву сложеност његове средине. Повезујући прошлост и садашњост он представља драгоцен извор за истраживање и упознавање развоја материјалних и нематеријалних добара овог краја.

Настојања Библиотеке усмерена су и на: прикупљање грађе завичајног карактера из других библиотека, архива и музеја, као и приватних збирки; сарадњу са установама културе, ажурирање и унапређивање Дигиталне колекције културне баштине Обреновца и околине, програмску делатност и издаваштво.

„Обреновац у фокусу штампе“ је пројекат који је покренут 2015. године, уз помоћ средстава Министарства културе и информисања Републике Србије. Пројектом су презентовани чланци објављени у периодичним публикацијама које су излазиле ван територије Обреновца, а пре свега у Ваљеву и Београду, у периоду када Обреновац није имао своје локалне новине. Избор наслова извршен је на основу чињенице да је Обреновац током своје историје административно припадао Ваљеву, а потом Београду. Одабране публикације су листови који су значајно допринели праћењу свих битних догађаја у срединама у којима су излазиле, па тако и из Обреновца. Тако су од ваљевске штампе селектовани чланци из новина:

- „Глас Ваљева“ (1928–1941. године) – 113 чланака
- „Све за победу“ (1945–1946. године) – 63 чланка и
- „Напред“ (1946–1947. године) – 60 чланака

Ове публикације су дигитализоване и могу се прегледати на сајтовима Библиотеке „Љубомир Ненадовић“ у Ваљево¹ и Историјског архива Ваљево².

Од штампе која је излазила у Београду одабране су публикације:

- „Правда“ (1904–1941.) – 773 чланка
- „Мали журнал“ (1894–1915.) – 120 чланака и
- „Време“ (1922–1941.) – 346 чланака.

Селекција чланака извршена је увидом у дигиталне колекције Народне библиотеке Србије³ и Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“⁴.

Селектовани чланци библиографски су обрађени за сваку публикацију посебно и дати у хронолошком реду. Сагледавањем садржине новина, библиографије су понудиле податке који би иначе остали сакривени иза наслова публикација у којима се налазе. Уз то, био је то добар начин да се приказивањем новинских текстова из различитих области истакне вредност дневне штампе као историјског извора. Овакве библиографије израђене су по први пут, а представљају користан водич и преглед свим заинтересованим корисницима, јер не доносе само (п)опис чланака, већ упућују и на њихов извор и приказују их у целини, онако како су и објављени. Прегледом библиографија и избором чланка који их занима, корисници наведени чланак могу да виде у пуном приказу.

Тако је као резултат добијено шест селективних аналитичких завичајних библиографија, као и дигитална колекција „Обреновац у фокусу штампе“, која је постављена на сајт Библиотеке⁵.

¹ http://www.digitalna.nb.rs/sf/NBS/Zavicajne_zbirke/Maticna_biblioteka_Ljubomir_Nenadovic_Valjevo

² <http://www.istorijskiarhiv.rs/sites/default/files/PODACI/materijali/GLAS%20VALJEVA/tekst%20bibliogr%20za%20sajt.htm>

³ <http://www.digitalna.nb.rs/sf/NBS/novine>

⁴ <http://www.unilib.rs/istorijske-novine/pregled>

⁵ http://www.bibliotekaobrenovac.org/obrenovac_fokus.php

У оквиру даљег развијања пројекта, постојећа колекција ће бити допуњавана чланцима и из других периодичних публикација. Планирано је да се селекција чланака изврши из „Српских новина“, „Политике“, „Тежака“, „Службених новина Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца“, „Службених новина Краљевине Југославије“...

Од посебног значаја је увођење система за обједињену претрагу и приказ ове колекције, који би омогућио проналажење релевантних садржаја на ефикасан и лак начин. Претраживост доступних дигиталних материјала не само да омогућава бржи и ефикаснији приступ доступним материјалима, већ све више постаје неопходни елемент сваке дигиталне библиотеке као такве, па тако и ове колекције. Очекивања и жеље корисника развијају се у правцу униформног начина претраге и преузимања дигиталних података који конвергира најзаступљенијим системима на принципу претраге кључних речих. У том смислу потребно је, пре свега, од слика добити претраживи текст, а затим и омогућити обједињену претрагу целог корпуса претраживих текстова. Обезбеђивање приступа претраживој дигиталној колекцији „Обреновац у фокусу штампе“ Библиотека ће извршити у сарадњи са Универзитетском библиотеком „Светозар Марковић“. Библиотека ће извршити селектовање чланака, библиографски их обрадити и припремити грађу за дигитализацију. Универзитетска библиотека ће обезбедити претварање слика добијених скенирањем у претраживи текст, као и систем за обједињену претрагу свих расположивих текстова који чине дигиталну колекцију „Обреновац у фокусу штампе“. Овако формиран систем биће могуће лако и брзо проширити у будућности додавањем нових текстова из истог тематског оквира. Тако ће, што је и најважније, бити омогућено повезивање овог система и укључивање материјала који садржи у системе за централизовани приступ претраживим материјалима.

Управо то је од изузетног значаја са корисничке стране, али и из перспективе Библиотеке која ће на тај начин постати равноправни партнер у важном послу обезбеђивања ефективног приступа културном и научном наслеђу културних установа из Републике Србије.

Важан циљ пројекта је и да се омогући постојање одрживе платформе за даљи унос претраживих дигиталних материјала како од стране Библиотеке "Влада Аксентијевић" из Обреновца, тако и партнерских институција које поседују или ће стварати претраживи дигитални материјал о Обреновцу. Дугорочно одржавање система за обједињену претрагу и приказ дигитализованих чланака из периодичних издања са темом Обреновца, као и укључивање ове претраживе дигиталне библиотеке у централизоване националне и регионалне системе претраге обезбедиће Универзитетска библиотека, на основу дугорочне сарадње и стратешког партнерства са Библиотеком „Влада Аксентијевић“.

Дигитализација је у свему наведеном пружила немерљив допринос, те чини део редовних активности Библиотеке. Израда система за обједињену претрагу дигитализованих материјала и приказ ових материјала чини квалитативни помак у односу на досадашњу праксу библиотека и других институција културе и презентацију дигитализованих материјала кроз слике аналогне грађе и претрагу помоћу метаподатака. У том смислу и значај пројекта превазилази оквире локалне теме и постаје национални у смислу подизања нивоа стандарда процеса дигитализације у култури које може у пракси да реализује једна библиотека са релативно малим ресурсима и бројем запослених. Нове и побољшане могућности које ће обезбедити овај пројекат гарантоваће његову одрживост у наступајућем периоду.

Реализацијом овог пројекта Библиотека је постала богатија за један нови, важан и савремен сегмент вршења и развијања своје основне делатности, а дигитализоване

носиоце завичајне културне баштине на овај начин по први пут презентује на једном месту. Такође, реч је о пројекту који сведочи о континуитету рада у завичајном фонду Библиотеке, као и у процесу дигитализације. На тај начин она доприноси очувању, заштити, одрживом коришћењу и доступности завичајног културног наслеђа Обреновца. Будући да завичајно културно благо припада националној баштини, која овим пројектом се обезбеђује његова већа видљивост и представља императив у делатности Библиотеке на пословима дигитализације. Пројекат „Обреновац у фокусу штампе“, према досадашњим искуствима, већ има стварну додатну вредност за све кориснике којима је ова тема занимљива било као струка у склопу истраживања у областима друштвених и хуманистичких наука, било као хоби.

“OBRENOVAC” IN THE FOCUS OF THE PRESS

Abstract: The project "Obrenovac in the focus of the press" of the Obrenovac library entails a creation of unique local collection of newspaper articles from the historical Serbian press, which have the city of Obrenovac, people and events that marked the local history for its subject. It presents articles from the newspapers which weren't published on the local territory. The system for unified search of digitized materials using metadata and their display through images of analog materials and their search using metadata provides new and enhanced possibilities for its use.

Key words: native periodics, digitization, unified search.